

بررسی جامعه‌شناختی نظریه‌ی بودریار درباره‌ی مصرف‌گرایی و گستره‌ی آن در جوامع پسامدرن

حافظ احمدی^{۱*}، علیرضا منصوری خواه^۲، رقیه مزرعه فرد^۳

۱- کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد واحد شوشتر، خوزستان، ایران
hafezahmadi84@yahoo.com

۲- کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه آزاد واحد شوشتر، خوزستان، ایران
alireza.mkhah@gmail.com

۳- کارشناس ارشد جامعه‌شناسی، دانشگاه الزهراء، تهران، ایران
Mmfard1364@yahoo.com

چکیده

موضوع پژوهش ما در این مقاله، بررسی جامعه‌شناختی آراء و افکار ژان بودریار (۱۹۲۹-۲۰۰۷) درباره‌ی جهان پست مدرن، به روشی توصیفی و تحلیلی می‌باشد. نتایج حاکی از آنست که موضع نظری متفکر و نظریه پرداز پست مدرن، ژان بودریار، طی سالها به شکل اساسی تغییر یافت: از نقدهای مارکسیستی اولیه درباره فرهنگ و جامعه‌ی مصرفی مدرن، از رهگذر سلسله منازعاتی با روانکاوی، جامعه‌شناسی، نشانه‌شناسی و نیز مارکسیسم، تا روگردانی او از نظریه و نشان دادن بینش شدیداً تقدیری به جهان، به جای آن؛ همچنین سیر تولیدات نوشتاری و گسترده‌ی وی درباره‌ی مصرف‌انبوه، رسانه‌های جمعی و جامعه‌ی توده‌ای، از اغتشاش سیاسی فرانسه‌ی دهه‌ی شصت میلادی تا سرگیجه‌ی جهانی دهه‌ی نود امتداد می‌یابد. هرچند از او به عنوان یک متفکر پست مدرن یاد می‌شود، اما خود بودریار واژه پست مدرن را قبول نداشت و آن را غیرقابل تعریف می‌دانست. او با آثار خود خواننده را با ترفندها و حقه‌های جهان مجازی پست مدرن آشنا می‌کند. وی اساساً جهان پست مدرن را جهانی شبیه‌سازی Simulation شده از جهان واقعی می‌دانست. از دیدگاه او معانی در روند شبیه‌سازی - که در واقع یک نوع بازنمود است - دچار وضعیت حاد-واقعیت شده است. مجموعه مقالات وی در رابطه با جنگ خلیج فارس در سال ۱۹۹۱ نظر منتقدان بسیاری را به سمت خود جلب کرد و جمله معروف وی تحت این عنوان که " آنجا نمی‌تواند جنگی رخ داده باشد " جنجال برانگیز و مورد بحث و بررسی فراوان قرار گرفت.

کلیدواژه‌ها: جامعه‌ی مصرفی مدرن، نظام نشانه‌ای، وانموده، حاد واقعیت، جهان پست مدرن

۱. مقدمه

ژان بودریار متفکر و نظریه‌پرداز پست مدرن در سال ۱۹۲۹ در شهر رنس فرانسه به دنیا آمد. پس از پایان تحصیلات، به تدریس جامعه‌شناسی در سطح آموزش متوسطه پرداخت، تا سال ۱۹۶۶ که از رساله خود تحت عنوان "نظام ابژه‌ها" در دانشگاه نانتر پاریس دفاع کرد. اگرچه بودریار تا اواسط دهه‌ی هشتاد، جامعه‌شناسی تدریس می‌کرد، خطاست که او را یک جامعه‌شناس بدانیم (هوروکس و ژوتیک، ۱۳۸۰، ۷)، چون تعدادی از آثار او در نقد گزاره‌های اساسی جامعه‌شناسی

* Corresponding author: نویسنده‌ی مسئول

Email: hafezahmadi84@yahoo.com